

Kunskap för världen

En själavårdares terapeutiska betraktelse över det oförutsägbara utifrån Jobs gåtfulla ord: "Må Gud försvara en dödlig inför Gud" (Job 16:21)

Vi människor fungerar så, att vår verklighetsuppfattning och självuppfattning i hög grad bygger på den nödvändiga tron att vi behärskar vår vardag. Vi talar om att alla har val att göra, som är förknippade med olika konsekvenser. Väljer vi något, så väljer vi samtidigt bort något annat. Men våra val är inte allt. Att reducera våra liv till val är på samma sätt ett försök att säga att det går att behärska verkligheten.

Livets överraskningar

Våra liv ställs under vår livstid ständigt inför den obehagliga "överkligheten" just som en verklighet – detta i form av överraskningar och händelser, goda såväl onda, som vi inte fogar över. De verkligheter som våra verklighetsuppfattningar och självuppfattningar ser som självklara, kan plötsligt tas ifrån oss. Vad som då händer är att vi mer konkret kommer att erfara den yttersta sanningen om var och en av oss, nämligen, att vi har bara den här stunden på jorden, vår tid är utmätt. För många innebär detta en upplevelse att jaget slås ut.

Det vill säga, det Jag, som hittills uppfattats som en organiserad helhet, vilken i sin tur producerat en given självuppfattning, omstörtas. Den "tornado" eller "tsunami" som gått fram skapar då ett tomrum där inte längre några av de självklara lösningsmodellerna som jaget tidigare producerat går att tillämpa, och de få som finns kvar, har vi ännu inte hunnit träna oss i att använda.

Frusna själar

En del av alla de konfidenter som jag haft och som särskilt kommit för samtal med den icke-önskvärda förlusten som problem, beskriver ibland detta som om "själen frusit", "att man blivit diffus inför sig själv", en slags tomhet och förlamning. Många, som är i sorg och kommer till samtalet, kommer ofta invirade i varma koftor och tröjor och uttrycker att de hela tiden fryser. Men också känslan av att vara "diffus" för sig själv beskrivs. Alltså lidandet orsakar inte bara psykiska påfrestningar utan i hög grad också fysiska. En fantastiskt intressant bok, ***Hudjaget***, skriven av den franske psykoanalytikern, Didier Anzieu, beskriver detta. I denna bok skriver han att barnets omfång begränsas av huden, och smekningar och beröring av barnets hud bekräftar för barnet dess avgränsning i rummet, men också känsla av själv.

Detta är en bra beskrivning. Det är inte ovanligt att människor som känner stark psykisk smärta i sina reflektioner börjar kretsa kring sin egen hud. Någon berättar för mig att hon står i duschen flera timmar om dagen, för vattnet som rinner på huden bekräftar att hon existe-

rar, huden berättar att hon finns. I många fall räcker inte duschen, utan en del tar till vassa föremål och skadar sin hud, men ytterst, så är inte syftet att skada sig själv, utan en frustrerad kamp att få tillbaka sin känsla av själv. I bibeln, i Jobs bok, berättas exempelvis om hur Job skär i sina bölder med en lerskärva.

Eget sorgearbete

Det är i detta skede själavårdaren och terapeutens förmåga till att bedöma närhet och distans sätts på prov. En närhet och distans som kan vara svår att bedöma, då det handlingsmönster som hjälper ofta inte är bekvämt för själavårdaren själv. Å ena sidan, att våga vara nära ”skärvan” och ”bölderna”, som är en gåta för många i den ”normala” omgivningen, men en djup verklighet i kamp för överlevnad för den som är mitt i det. Då gäller det att gå nära. Å andra sidan, att stå ut med att inte lägga sig i, att inte reducera den drabbades smärta, genom att själv försöka ta den på sig. Här handlar det om att låta den drabbade uthärda och göra sorgearbetet själv. Ingen kan göra detta åt henne eller honom. Vad som pågår är att den lidande försöker erövra ett nytt jag, genom att brottas och reagera på den meningsfråga som hon inte har språk för. Vi människor strävar i allt vårt handlande efter psykisk balans, det vill säga, att minska ångesten. Meningsfrågan är vårt rationella sätt att lösa denna spänning. När man inte kan ge frågan dessa rationella förklaringar, då vänder sig psyket mot sig själv med anklagelser, självföreläuser men också självrannsakan. I sin utsatthet sträcker hon sig mot någon eller något i hopp om att få hjälp att förvandla det överkliga till något i livets tjänst och jagets tjänst. Det är lättare att bära till

och med stort lidande för ett ideal, något man kämpar för, t.ex sina barn, därför att där finns en mening redan nedlagd. Men i det lidande som inte går att förklara kommer man inte långt med meningsfrågan på egen hand. Och det är här en lidande människa söker något som är större än henne själv, och det är här själavårdaren och terapeuten kommer in. Inte för att terapeut och själavårdare är större i sig än den som lider, men för att han eller hon bistår med en närvaro och alternativa tolkningsmönster utifrån som den lidande hela tiden erbjuds att tillgodogöra sig, ta till sig, men också förkasta och ignorera, utan att bli dömd. För själavårdaren handlar det i mångt och mycket om erbjuda meningsfrågan utifrån den kristna berättelsen om Jesus Kristus som led och dog på ett kors, om Job etc.

Försumma inte sökandet efter Gud

Kort sagt, själavårdarens roll är att försvara ”en dödlig inför Gud”. Att inför Gud urskilja den skuld som är oberättigad och berättigad inför Gud. Att försvara den dödliga inför en Gud som till synes hycklar med rättvisa och mening. Och att i den kampen vinna insikten att ingen människa är passiv mottagare av ett gudomligt öde, utan att det finns något mer. I berättelsen om Job berättas om hur hans inre i det dolda sakta men säkert genom sin kamp, omstruktureras. Här följer, menar jag, kyrkans stora utmaning idag om den på lång sikt ska göra sig påtagligt närvarande och attraktiv. Förmågan att organisera sig på ett sådant sätt att människors inre och sökande efter Gud inte försummas.

Guds rika välsignelse,

Pastor Ulf Gustafsson